

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 63 • Maribor, sobota, dne 9. julija 1938 • Leto XIII

Importirane ideje in ideologije ... politika varanja

Socializem je ideologija vsega človeštva.

V javnem življenju opažamo danes povsod strastno gonjo proti importiranim idejam in ideologijam. To strast bi lahko primerjali z gospodarsko avtar-kijo nekaterih držav, ki mislijo, da bodo danes ob »importiranem« razvoju lahko živele brez tujih »importiranih« surovin in potrebščin za svoje gospodarsko življenje in tudi ne da bi svoje pridelke, zopet nesrečni »portirali«, izvažali ali eksportirali v druge dežele.

Zakaj se blago importira in eksportira? Ali morda zato, da imamo prevozne stroške, ali da ga oddamo v varno shrambo v drugi deželi. Ne to ne ono, ampak zaradi tega, ker se je človeštvo razvilo in družba blago povsod potrebuje. To blago tukaj, to tam. Blaga, ki ga družba potrebuje, bi moralo biti povsod dovolj, če bi bila družba dobro urejena. Ta razvoj obseza ves svet in je skupna last človeške družbe, ideje in ideologije, glede urejanja te »skupne lastnine« pa morejo biti zaradi tega tudi le skupne, tako skupne in moderne, da se dotikajo celega družabnega vprašanja, ki je z razvojem postalo ne le rod-binsko, stanovsko, plemensko, deželno ali sicer delno vprašanje, ampak vprašanje cele človeške družbe. Ideje in ideologije so načrti štatuta, pravilnika, zakona, po katerem naj se primerno urejajo razmere v družbi, da postanejo zopet pravične, ker jih je razvoj prav zaradi pomanjkanja dobrih skupnih idej in dobre ideologije tako strašno popačil, da velika večina te družbe strada in umira od glada. Ideje in ideologije te vrste, ki imajo namen popraviti to krivico, zato ne moremo imenovati tuje in importirane, ker so tako tesno spojene s celotnim razvojem človeške družbe, da jo lahko imenujemo kot logično posledico razvoja, torej povsem skupno stvar človeštva.

Zmerjanje svobode, demokracije, socializma in podobnih idej z importiranim in tujim blagom je po našem mnenju nesramna demagogija, ki se sklicuje na resnično importirane dogme in naziranja iz predrazvojne dobe. Demagogija naj zabrani, da bi se naziranja in reforme prilagodile dejanskim potrebam in razmeram razvoja.

Vse takozvane »nove« ideje, ki jih danes opažamo, so importirane iz dobe suženjstva. Tako dogma o sakrosankt-nosti »gospoda«, načelo in dogma, da se delavec ne sme boriti za svoje držav-ljanske in socialne pravice, ali da člo-veštvo ne sme svobodno soodločati o usodi človeškega življenja in tako dalje. Da, priznavajo svobodo! Toda kakšno? Vsi imate svobodo, demokracijo, toda, ko jaz udarim na boben, morate storiti vse tisto, kar vam ukažem. Tako pravi-vijo. Tako pravijo vsi tisti »moder-ni« učitelji svobode in demokracije srednjih in starih vekov, ki hočejo prepričati nove ideje in ideologije o korekturi člo-veške družbe. Vso svobodo imate, toda molčati morate in se ne vtikati v moje ukrepe, ki čuvajo stare izkoriščevalne metode v družbi.

Vsi ti demagoški govore o strašnem grehu importiranih idej in ideologij in o veličini nacionalnih, teritorialnih ali rimskih idej ali svetosti kapitalistične hegemonije. Nočejo pa priznati človeku ne socialne pravice in ne človeške do- stojnosti. Žele, da ostane človek, koza, ki samo zoblje sol iz njih rok, ki pa je je vedno manj. Nočejo slišati o potrebi socialno pravičnejših družabnih razmer. Mislijo namreč tako: suženj naj se po- vrne v suženjstvo; to je naša ideologija,

V »Socialnem arhivu« navaja s. Bog-dan Krekić, da pri nas nezaposlenost kljub izboljšanju konjunktura v l. 1935, 1936 in 1937 narašča. Iz uradne statisti-ke, ki je doslej še nepopolna, točnega pregleda ni mogoče dobiti. Vendar se pa ta zli pojav da precej točno ugotovi po drugih pojavih in podatkih.

Zaposlenost se je sicer povečala v primeri z letom 1933., ko je bilo v so-cialnem zavarovanju 538.826 zavarovancev, dočim je naraslo število zava-rovancev v letu 1937. na 721.051, to je za 183.235. V tem številu niso vpošteni rudarji, železničarji in kmetijski delavci. Celotno število mezdnih delavcev bi utegnilo znatno presežati število 920.000.

Naše borze dela so izkazovale lani 186.445 nezaposlenih delavcev, ki so se priglasili za podpore. V tem številu pa niso navedeni nezaposleni delavci, ki nimajo pravice do podpor ali je že dalje časa, odkar so izčrpali podporo, ne dobivajo. Istotako ni tu kmetijskih delavcev. Po Krekovičem mnenju znaša število nezaposlenih v naši državi 491.139 nezaposlenih oseb. Slab na-

predek nezaposlenosti dokazujejo celo izkazi borz dela v najvažnejših mesecih leta 1937. Tako je bilo pri borzah dela v juniju javljenih 20.480 kvalificiranih delavcev, v oktobru 20.308, v novembru 24.211.

Krekićeva razmotrivanja se nanašajo na ta pojav, ki je znak, da nekaj ni v skladu. V skladu ni tehnični na-predek in prirastek novih delovnih sil predvsem z gospodarskim razvojem. Tu ni prave smotrene politike, ki bi naraščajoči nedostatek popravila.

Vzroki nezaposlenosti so torej tehnični napredek, ko stroj nadomesti de-lavca, dalje imamo vsako leto naravni prirastek novih delovnih sil. Povprečno se pomnoži prebivalstvo na leto za 212.579 oseb. Če vzamemo, da znaten del delovnih sil odmrje, se izseli ali dru-gače zapusti delovni trg, moramo ven-dar računati, da se število delovnih sil pomnoži vsako leto okroglo za 25.000 oseb. Preprečuje se pa še izseljevanje in zaposlenih imamo v državi 26.694 inozemcev.

V primeri z naraščajočo delovno silo bi se moralo urejevati in razvijati tudi

naše gospodarstvo. To se pa ne vrši. Delovne sile, ki se množe, ostajajo brez posla in jih je vsako leto več, ker raz-voj gospodarstva tehnično sicer prehi-teva razmere, ne razvija se pa gospo-darska delavnost.

Izvajanja s. Krekića so prav resen opomin vsem onim, ki so odgovorni za današnje in nastajajoče razmere. De-lavsko gibanje je stavilo v ta namen že konkretne predloge. Opozarjamo na sklepe naših strokovnih konferenc in kongresov. Predvsem pa je potrebno, da se skličejo konferenca ali takozvane ankete delodajalskih in delavskih or-ganizacij, na katerih naj se ta problem razjasni in pretehta rešitev njegova. — Doli v Beogradu imamo tudi narodno skupščino, ki doslej tega vprašanja še ni resno razmotrivala in je tudi malo upati, da bi ga, dokler ne dobe zastop-niki delavskega razreda v njej primerne besede. Volitve v narodno skupščino se vrše že prihodnje leto. Tedaj si mora delavstvo izvojevati tudi v narodni skupščini zastopstvo, ki, bo gospodo opozarjalo na to aktualno vprašanje — gospodarstva in nezaposlenosti.

Drugačnega izhoda ni!

Kako nam koristijo karteli

Zrcalo naraščanja draginje.

Karteli povzročajo večini konzumen-tov veliko škodo, pa tudi državi.

Nekaj primerov.

Kartel industrije železa in kovin, v katerem sta tudi Zenica in še ena dr-žavna tvornica, kupuje od državnih železarn surovine za vijake po din 3 do 3.20 kg. Predelava surovine v blago velja din 2.50 do 7 za kilogram. Trgovci dobivajo blago od železarn po din 10 do 20 za kilogram. Iz teh zneskov lahko izračunamo, koliko zasluži kartelirani kapitalisti, škoda pa imajo državne železnice in drugi kupovalci blaga. — In prodajalci betonskega železa so osno-vali nov kartel ter določili za vaгон tega železa din 2000 višjo ceno kakor

jo je določil srednjeevropski kartel železne industrije.

Drugi primer nam nudijo tvornice stekla. Prej smo stalno uvažali steklo iz inozemstva in ga plačevali po din 12 do 18 meter. Na to okensko steklo se plačuje za vaгон din 12.000 carine. Od-kar so se steklarne, kar je razumljivo, kartelizirale, je cena steklu narasla na din 48 do 50 po metru. Država je s tem izgubila na carini okoli din 120 milijonov, narodno gospodarstvo pa okoli 150 milijonov.

Tretji primer: Po podatkih državne statistike je bila cena našemu cementu za 100 kg: v španskem Maroku din 12.74, na Kanarskih otokih din 11.33 itd., in v Jugoslaviji din 50.80.

„Politično“ posojilo Turčiji

Odkar so se jele zahodne velesile za-nimati za srednjo Evropo, Balkan in Orient bolj intezivno, pričanja nemški tisk gospodarsko pomoč velesil deže-lam v srednji Evropi in na Balkanu lju-bosumno presojati. Nemški tisk pravi, da ta pomoč ni nesebična, ampak gos-podarsko politična.

V kapitalistični družbi je to povsem naravno. Tudi druge velesile, ki se po-tegujejo za politični in gospodarski vpliv v teh deželah in ozemljih, imajo samo dva namena, in sicer izkorističati te de-žele v gospodarske namene in pa nave-zaradi nje treba prepričati vsako novo miselnost, če je še tako logična.

Kako živi večina človeštva, to ni bri-ga ideologov suženjstva.

Reakcija v današnji dobi strašno mr-cvari in mori zdravo miselnost člove-štva. Opozorili smo s tem na val te grde demagogije, opozarjamo pa tudi na po-sledice, kjer ta val preplavlja vsaj na videz javno mnenje.

Boj proti tej najnovejši demagogiji je potreben. Na nože mora delavstvo in ves civilizirani svet, ker je ta demago-gija nevarna!

zati z njimi potom gospodarske okupa-cije njih politično prijateljstvo.

V današnji družbi pač ni drugače mo-goče.

Vse te dežele so potrebne gospodar-ske obnove in trgovskih zvez, da pro-dajajo svoje izdelke in pridelke. Zato prihajajo zanje predvsem v poštev bo-gate kapitalistične države. Te lahko kupujejo blago in jih podpirajo z in-vesticijami za razširjenje gospodarstva. — Vrhutega so pa za male države važni tudi politični odnošaji z demokratič-nimi državami, ker jim garantirajo ne-kaj več gibljivosti v svojih notranjih stvareh.

Obletnica japonsko-kitajske vojne

Na Daljnem vzhodu se vrši krvava vojna, ki sicer ni bila nikoli formalno napovedana, se pa kljub temu vrši že eno leto. Kitajci so na dan obletnice dne 7. t. m. izvršili mnogo napadov na fronti, v zaledju pa so kitajski revolucionarji izvršili atentate na japonske oblasti.

Tri demokratične dr-žave bodo nudile azil emigrantom

Na kongresu v Evianu, ki je bil skli-can na pobudo Zedinjenih držav, skle-pajo, kako bi se pomagalo števil-nim emigrantom, ki se nahajajo danes ponekod v naravnost obupnem položa-ju.

Ameriška država je pristala na to, da se lahko vsako leto vseli 27.317 emi-grantov iz Nemčije in Avstrije v Zedi-njene države.

Anglija je pripravljena dovoliti nase-litev določnemu številu emigrantov v svojih kolonijah, vrhutega pa bo dala na razpolago denarna sredstva.

Francija, kjer se doslej nahaja že nad 200.000 emigrantov (nevštevisi italijan-skih emigrantov), je kljub temu pripravljena nuditi še nadaljno pomoč.

Tako bodo tri demokrat. države pri-skočile na pomoč političnim preganjan-cem, ki se jih danes tira iz kraja v kraj, kakor divjačino. Skupno je bilo na tej konferenci zastopanih 33 držav, manj-kajo pa države Balkanske zveze in Male antante. Britanska vlada upa, da bodo te države kljub temu sodelovale in pomagale rešiti to pereče vprašanje.

Krvavi spopadi v Pale-stini se nadaljujejo

V Jeruzalemu je v sredo, dne 6. t. m. prišlo do novih spopadov med židi in Arabci. Na trgu, kjer je bila zbrana večja množica ljudi, je eksplodirala bomba, ki je ubila 20 oseb, mnogo pa je bilo ranjenih. Nastopila je angleška policija in vojaštvo, radi česar so se demon-stracije ponovile in je bilo zopet ubitih mnogo oseb, tako da znaša skup-no število mrtvih 62, ranjenih pa nad 50 oseb. Situacija je resna.

Henlein se je podal po nadaljnja navodila v Nemčijo. Sprejel ga je tudi kancler Hitler. — Henlein bi rad postal prezident vsega sudetsko-nemškega ozemlja z enakimi pravicami kot jih ima prezident čehoslovaške republike. — To so torej skromne želje Henleina.

Mir v Španiji?

Problem interesov in merjenje mednarodnih sil

Španija je zopet predmet pozornosti svetovnega javnega mnenja in diplomatskih razgovorov vesil. Večkrat se nam zdi, da smo pred zaključkom vojne v Španiji, pa pridejo nove težkoče od onih, ki še ne marajo konca vojne, ker še niso dosegli v vojni svojega namena. Reakcija je zanetila vojno in če ne zmagajo, bo poraz za njo vsaj velika moralna izguba. Zato tako mrzlično vrvenje.

Dejstva pa niso povzročile vojne operacije nacionalistov, marveč povsem druge prilike. Gre za uveljavljanje italijansko-angleške pogodbe namreč, ki stopi v veljavo šele po umaknitvi prostovoljcev iz Španije. Italiji je, kakor je videti, mnogo do tega, da stopi ta pogodba čimprej v veljavo, ker želi dobiti posojilo od Anglije.

Svetovni tisk različno presoja sedanjo situacijo v zvezi s Španijo. Nekateri listi trdijo, da bi se z umaknitvijo italijanskih prostovoljcev ne bi mnogo izpremenilo, ker bi potem utegnil drugi del osovine Rim—Berlin pojačati intervencijo, ki nima v tem oziru nobenih obvez do Anglije. Drugi listi zopet menijo, da bi umik prostovoljcev koristil samo republikancem v Španiji. Mednarodne brigade namreč niso več vojaško odločujoče, obenem so pa slabe, kakor še nikdar prej. In novih prostovoljcev se ne sprejema več. Za Franca bi pomenilo veliko izgubo vendarle, če se umakne 100.000 tujih prostovoljcev.

Prijatelji republikanske Španije vse-kakor žele, da bi Angliji in Franciji uspelo, da se Španija prepusti Špancem. Zakaj, če bi zmagalo to načelo, menijo ti, bi bila zagotovljena zmagaja španskih republikancev, ki bi bila danes lajša kakor nikdar prej.

Nedvomno so Francove čete imele v zadnjem času pomembne uspehe. Osvojili so si mesto Castelon de Plana. Toda kljub temu se danes še ne govori o bližnji končni zmagi, kakor se je govorilo v vrstah nacionalne Španije po padcu Malage, Iruna, Santandreja, Bilbaoa, Leride ali Teruela. Niti ne smemo prezreti, da kažejo republikanci odločen odpor, kljub boljšemu oboroževanju in premoči sovražnika. Nevtralni opazovalci svetovnega tiska pravijo, da so republikanski vojaki prepričani, da bodo zmagali. In tudi civilno prebivalstvo v Castelonu ni hotelo ostati v mestu. Žrtvovalo je imovino svojo ter odšlo v »emigracijo«. 20.000 prebivalcev je zapustilo mesto, preden so vkorakale Francove čete ter odšlo na pot v Valencijo. Samo nekaj sto duš je ostalo v mestu.

Vojaki 43. vladne španske brigade, ki so v Pirenejih prebili obroč nacionalističnih čet in bežali v Francijo, so zahtevali, da se jim dovoli povratak v republikansko Španijo. In že se zopet bore na katalonski fronti. In pravtako

kakor ti vojaki in oni civilisti ne mislijo na predajo, kakor povedo informirani krogi, tudi republikanska vlada ne misli na premirje. Ona smatra, da se bojuje za neodvisnost in svobodo Španije in zato ne mara kompromisa s svojim nasprotnikom. V tem smislu se tudi tolmači način vojskovanja od strani republikanskega vojnega vodstva: ni treba po neumnem žrtvovati ljudi, marveč treba je čuvati ljudski material.

Poleg drugih znakov, ki potrjujejo pravilnost obrambne vojne, vojni strokovnjaki še dostavljajo, da sedanje zmagaje nacionalistov še ne morejo pomeniti konca vojne, ker, pravijo, tudi v svetovni vojni so nemške čete prodrle daleč v Rusijo, zavzele Rumunijo in Srbijo, prišle do Verduna, v vojni dobile večino bilk, pa so vojno vendar izgubile. Tako utegne tudi defenzivna vojna španskih republikancev prinesiti končno zmagajo španski republikani.

Anglija prav te dni razglasa, da se umik prostovoljcev izvede ter upa obenem, da bo španska vojna v nekaj mesecih končana.

Angleški načrt o umiku prostovoljcev iz Španije

ki je bil sprejet v odboru za nevmešanje

vanje soglasno, je angleška vlada predložila generalu Francu in republikanski vladi. Kaj bo storil odbor za nevmešavanje, ako bosta bodisi republikanska ali pa vlada generala Franca odklonila sprejetje tega načrta? Najbrže bo o načrtu ponovno sklepal londonski odbor, s čemur se bo rešitev tega vprašanja zopet zavlekla.

Zatočišče za španske prostovoljce

Po načrtu, ki ga je sprejel odbor za nevmešavanje, so določili kot začasno zatočišče prostovoljcev iz republikanske Španije Marseille in London, za nacistične pa Hamburg in Genovo. Odbor predvideva, da se posamezne države ne bodo branile sprejeti svojih državljanov, ki so se borili v Španiji. O usodi onih, ki jih njihove države ne bi hotele sprejeti, pa bodo sklepali šele naknadno.

Španska republikanska vlada

namerava baje dovoliti Angliji in Franciji souporabo pomorskega pristanišča na Minorci.

Dama in po svetu

Stavka zavarovalnih nameščencev. Uradniki in nameščenci zavarovalnih družb so že lani predložili načrt kolektivne pogodbe. Vršila so se pogajanja z zvezo zavarovalnih družb, toda do zaključka ni prišlo. Nameščenci so zahtevali pragmatiko, podobno, kakor jo imajo nameščenci pri zavarovalni družbi »Croatia«. Zaradi sabotiranja sklenitve pragmatike od strani zavarovalnic so v terek stopili v stavko nameščenci petih zavarovalnih družb.

Sokolska proslava v Prazi, ki se je vršila pred nekaj dnevi, je bila predvsem ogromna manifestacija prvič za čehoslovaško republiko, ki jo sedaj pretresejo agresivni elementi od zunaj in drugič za vzajemnost med državami male antante, kakor tudi drugimi srednjeevropskimi državami in zahodnimi demokratičnimi velesilami. Prav posebno so bili aklamirani jugoslovanski Sokoli. V izprevedu v Prazi je nastopilo nad 120.000 sokolov in sokolic v uniformah, kar je napravilo na tuje mogočen vtis. Čehoslovaške telovadne organizacije, ki so ogromne, se ne izživljajo v malenkostnih preprih. Tako so nedavno proslavljale skupno jubilej republike. Sporočilo je bilo demokratično.

Ojačenje jeklarskih kartelov. Mednarodni kartel jeklarn je za tri leta podaljšal dosednji sporazum. Pozvane so bile tudi vse države, ki proizvajajo jeklo, pa še niso članice kartela, da se včlanijo.

Ob priliki prihoda dr. Mačka v Beograd se bo vršila velika konferenca pristašev združene opozicije. Pripravlja se več velikih zborovanj, na kateri bo baje govoril tudi dr. Maček.

Minister za socialno politiko Cvetković se nahaja v Nemčiji in je minulo nedeljo obiskal tudi jugoslovanske izseljence v Porurju.

Rudarski glavar inž. Josip Močnik mrtev. Dne 5. t. m. je v Ljubljani preminul v 51. letu starosti inž. Josip Močnik, ki je bil dolgo vrsto let rudarski glavar v Sloveniji.

Zveza knjižarniških organizacij je imela peti kongres v Zagrebu. Na kongresu se je ugotovilo, da knjigotrštvo nazaduje. Tudi publikacij se izdaja manj. Poročevalec je povedal, da izide v Nemčiji danes 1800 publikacij na mesec, torej pride ena publikacija na 41.000 prebivalcev. V svobodni čehoslovaški republiki pa se izda na mesec 900 publikacij in pride ena na 15.000 prebivalcev. Te številke so slika, ki mnogo pove. — Kongres je tudi zavzel odločno stališče proti monopolizaciji šolskih knjig.

Kongres jugoslovanskih profesorskih društev se vrši te dni v Subotici. Kongres zahteva, da se izda novi zakon o srednjih in strokovnih šolah, da se profesorjem podeli stalnost, prizna službena leta za napredovanje tudi profesorjem, ki so bili preganjani, znižanje službene dobe od 35 na 30 let, preskrbi potreben kredit za nova šolska poslopja itd.

Avstrijske novice

Iz dokumentov, ki jih je Schuschniggova policija meseca januarja našla pri hišni preiskavi v nacionalsocialistični centrali v Treinfaltgasse, je razvidno, kako so avstrijski nacisti nameravali izvesti pučo. Oddelek nacistov je imel vdreti v nemško poslaništvo na Dunaju in tam ubiti poslanika Papena in njegovega tajnika Kettelerja. Potem bi razglasili, da so ta napad izvršili komunisti. S tem bi Nemčija dobila povod, da bi v obrambo nemške časti vdrla v Avstrijo in jo zasedla. Tako bi bili avstrijski nacisti z enim udarcem ubili kar tri muhe: osumnili bi komuniste, spravili bi s sveta nepriljubljenega intriganta Papena in njegovega tajnika in omogočili bi »anšlus«. Ta načrt je padel v vodo, ker je bil pravočasno odkrit. — Vendar je ravno to odkritje, ki je obremenjevalo tudi neke narodne nemške kroge, pospešilo nemško intervencijo v Avstriji. Tajnika Kettelerja so kmalu po »anšlusu« potegnili mrtvega iz Donave pri Hainburgu, samo Papen se je umaknil na svoje posestvo v Posarje.

Schuschniggov plebiscit je bil izdan nacistom. Schuschnigg je nameraval plebiscit za neodvisnost Avstrije izvesti kar moč hitro, da bi preprečil vmešavanje Nemčije. Plebiscit bi se bil imel vršiti v nedeljo, dne 13. marca. To je Schuschnigg objavil šele na zborovanju patriotske fronte v Innsbrucku, v sredo, dne 9. marca zvečer. Dunajskim nacistom pa je načrt o plebiscitu že v sredo dopoldne izdala nekaj tajnika ministra Zernatta, tako da so bili nacisti o plebiscitu prej obveščeni, kakor pa voditelji patriotske fronte.

Izleti avstrijskih delavcev v Nemčijo so ustavljeni, ker so vladajočemu sistemu več škodovali kakor koristili. Delavci so se s teh izletov vračali v Avstrijo iztreznjeni. Nemški delavci jim na vprašanja sploh niso hoteli odgovarjati in so jih gledali neprijazno, če so dvigali roko in se nacistično ponašali. Večje število avstrijskih izletnikov je bilo že na izletu aretiranih. Izletniki, ki so po vrnitvi preveč prostodušno opisovali razmere v Nemčiji, so bili klicani na policijo in posvarjeni. Zaradi tega mnogi izletniki sploh niso hoteli pripovedovati, kaj v šteti. Neki izletnik je med štirimi očmi samo izjavil: »Edino, kar vem, je to, da bomo doživeli še eno take stvar.«

Spor med Francijo in Japonsko

Japonske čete so nameravale zasesti otočje Paracelus na Kitajskem. Francoska vojska pa jih je prehitela s tem, da je poslala 16 bojnih ladij na to otočje. Japonski tisk ogorčeno napada ta ukrep Francije in zahteva postavitev prejšnjega stanja, to je, da bi se morala francoska vojska umakniti iz otočja. — Japonska tudi grozi, da bo v nasprotnem slučaju zasedla otočje Hainan.

Cene bencinu in nafiti namerava vlada znižati, da bi s tem pospešila motorizacijo in porabo pogonskih sil v državi. Tudi tozadevne banovinske in občinske takse bodo baje maksimalirane.

2500 mož turške vojske je vkorakalo te dni v smislu sporazuma med Francijo in Turčijo v aleksandretski sandžak, istočasno je prišlo tudi enako število francoskih vojakov.

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

29

— Bil sem kmet bil, možakar, da mi ni bilo kaj ugovarjati, zdrav in močan, prikupnega izgleda, ni se mi bilo treba posebno truditi pridobiti žensko, no, in ko se mi je vdala, — je začel njen dom razpadati! Nisem bil dober človek, čeprav so me imeli za pobožnega! Dostikrat so me seveda tudi pošteno nabili, nogo mi je presekala nastavljen volčja past, potem so mi jo v bolnici odrezali...

Aljoša je tiho rekel iz svojega kota: — Kakor je videti, si dosti prestal v svojem življenju!

Starec je zažmirkal, se ozrl proti njemu in odgovoril:

— Da, ne želim tega nikomur, še svojemu sovražniku ne...

In od teh dob sta gledala drug drugega bolj prijazno.

Nekoč, na neki praznik, smo sedeli zvečer vsa naša skupina na našem priljubljenem mestu, ob reki na bregu, kjer je voda kakor strastna ljubica nenasitno in vztrajno izpodirala obrežje, se vrtela in krožila v svojem toku, kakor da teče sama proti sebi in je odkrivala in izplakovala korenine lip, jesenovcev in brez.

Ta kraj je bil za nas posebno pripraven, ker se je z njega videlo vas, vse poti za reko in smo mogli takoj videti, kdo je kam šel. In če bi se bilo pokazalo

kaj nevarnega, je bil za nami gozd, pred nami pa brod.

Prišli smo, da se pogovorimo o Gnjedovu: več ko mesec dni po tistem sestanku v zemljanki je preteklo, da vojak ni nič pil, a zadnjo nedeljo ga je pa spet premagalo in napravil je škandal. Hodil je po ulici kakor besen pes brez gospodarja, opsoval je Skornjakova in Astahova in odvedli so ga v okrajno jetnišnico.

Zgodilo se je tako-le: popoldne po kosilu sem šel z Aljošem ven, — rad bi se bil sešel z Kuzinom, da mu nekaj naročim za mesto, kamor se je odpravljaj po opravkih, — ko nenadoma zaslišiva trobentarski glas našega prijatelja:

— Ej! Skornjakov! Kje pa si, spoštovani gospod! Pridi ven in pokaži svetu svoje nesramne oči, občinski požeruh! Ali te je sram, grabežljivec, se najbrž bojiš ljudi, vlačugar?

— Treba bi ga bilo ustaviti! — je rekel Aljoša. — Ti ne hodi, bom sam lažje.

— Ne bo nič iz tega! — sem rekel. — Če te zagleda, se bodo njegove misli obrnile na nevarno stran, in bi moglo za nas slabo izpasti.

Aljoša je to uvidel, zato sva ostala in od daleč sledila za vojakom.

Skornjakova hiša je visoka, postavljena na kamenito podkletje, vojak je stal pred njo, nagnil glavo nazaj nad zatilek, da mu je kapa padla na tla. V hiši je nekdo nemirno skakal od okna do okna. Iz dvorišč so se na ulico vsipali kmetje, ženske, otroci in so poslušali vojakovo psovanje, on pa je rjul:

— Vsaj skozi okno pogledj, Ivan Zaharovič, po-

kaži se, človek pošten, da ti bo lahko vsa vas v oči pljunila!

Starka Lapteva se je v strahu križala, se pripognila in pobrala kapo Gnjedova, skrbno stepla z nje praši in obstala za njegovim hrbtom. Okrog njega se je začelo zbirati ljudstvo — vsi so bili veseli, požmirkavali so drug drugemu, renčali in šumeli, zadovoljni s škandalom in so hujskali Gnjedoga:

— Dobro ga krtačiš!

— Tako ga je treba... Judeža!

— Ti, vojni ujetnik, ne šparaj jezika!

— Kriči, Kitajec!

Nad vasjo, na razbeljenem nebu je viselo zlato sonce in se bleščeče smejalo.

— Povej tat, nam, vsej občini, — je sekal vojak, — koliko ti je upravitelj Ljapinski dal podkupnine, da si našo najemniško zemljo spravil pod njegov kalup? Povej, po čegavi zaslugi je morala Sili-nova družina po svetu, da Legostevi od glada crkavajo, da je Grigorji Laptev zblaznel? Ej, stari meli, koliko pa dobivaš najemnine za tajno žganjarno v tvojem mlinu? Daj no, pridi in se bori proti pravici, kaj pa se bojiš in se skrivaš, prokleti coprnik? No, daj da se pogovoriva, tatun, pridi ven!

Resnejši kmetje so se približali vojaku, se vstopili za njegov hrbet in mu v skrbeh, da bi kaj ne pozabil, polglasno narekovali:

— Še o Fekluški, njegovi dekli, mu povej, ne pozabi!

— Ko je prišel nalog, da se ji mora krčma odvzeti, jo je on izdražil, — zato je ostala v njegovi hiši!

(Dalje prihodit.)

Iz naših krajev

Sodbe angleških časopisov o „Španskem testamentu“

Koehlerjev »Španski testament«, ki ga izda letos Cankarjeva družba, je ena najbolj čitanih knjig v Angliji. Casopisi različnih smeri prinašajo o njej pohvalne ocene.

»News Chronicle« pravi: »On prekaša vse knjige o Španiji. Njegovo delo je več kakor umetniško pripovedovanje priče — on nam odkrije pravo dušo tega ljudstva...«

»Spectator« meni: »Ta knjiga se za vedno vtisne človeku v spomin... Priporočali bi tudi Francovim pristašem v Angliji, da bi prebrali te zapiske treh mesecev in treh noči, ki jih je pisatelj prebil v smrtni celici...«

»Forward« sodi: »Med mnogo knjigami, ki so jih napisali o Španiji, je ta najboljša...«

Konservativna poslanka v angleškem parlamentu vojvodinja Atholl je rekla o tej knjigi: »Njegovi zapiski so mi bolj živo prikazali tragedijo tega ljudstva, kakor vse, kar sem doslej brala o Španiji.«

Vse zaupnike Cankarjeve družbe prosimo, da čim prej sporoče, koliko članov mislijo letos pridobiti, da more družba sporočiti vsaj približno naklado tiskarni, ki si mora pravčasno preskrbeti papir, da ne bo predrag.

HRASTNIK

Del. kulturno društvo »Vzajemnost II«

V Hrastniku proslavi v nedeljo, dne 10. julija 30 letnico obstoja prvega delavskega pevskega društva steklarjev, katerega naslednik je pevski odsek »Vzajemnosti II.«

Sporod: 1. Sprejem gostov pri dopoldanskih vlakih ob 8. in 1/4 10. uri. 2. Manifestacijski obhod. 3. Pozdravni govori. 4. Slavnostno zborovanje. 5. Kosilo. 6. Skupna pevška vaja vseh navzočih zborov. 7. Od 1.—3. ure popoldne ogled steklarne. 8. Ob pol 4. uri popoldne koncert. 9. Ob pol 5. uri popoldne pričetek velike ljudske veselice. Na sporedu je kegljanje na dobitke, ribolov, ameriški zapor, šaljšva pošta itd.

Vabimo vsa delavska kulturna in pevška društva, da se te delavske proslave v čim večjem številu udeležijo. — Družnost!

Odbor »Vzajemnosti II.«

Razpored za hrastniško delavstvo:

1. Rudarska godba, kulturno društvo »Vzajemnost I«, člani strokovne organizacije in ostalo delavstvo zgornjega dela Hrastnika; zbirališče pred Konzumnim društvom rudarjev ob trčetrt na 7. uro zj. — Odhod ob četrt na 8.

2. Kulturno društvo »Vzajemnost II«, strokovna organizacija steklarjev in keminih delavcev kakor vso ostalo delavstvo spodnjega dela Hrastnika se zbira pred hišo Podpornega društva steklarjev do pol 8. ure zjutraj, nato skupni odhod na postajo. — Prosimo vso delavstvo, da se ravnata točno po tem sporedu. Odbor.

Hitlerjanci tudi pri nas pridno širijo svojo propagando. Vsako priliko porabijo nekateri tukajšnji oboževalci hitlerizma, da hvalijo razmere v Nemčiji, prav posebno pa hvalijo »futures«. Največ uspehov in poslušalcev imajo seveda pri podrepanih in takih ljudeh, ki ne znajo sami pravilno presojeti položaja v Nemčiji. Čim naletijo na zavednega delavca, ki jim dokaže nasprotno, se tak hitlerjanski agitator hudo razkorači in če ne more drugače ugovarjati, pa ti zabrusi v obraz: »Was hab's denn ihr« (kako bi sam ne bil naš državljan). Pove ti tudi, da nemški narod ni vaje jesti »Schweinfutter«, s čemer misli reči, da se hrani naš narod s svinjsko hrano. Tako govore zlasti ti isti hitlerjanci, ki imajo po din 3500 plače na mesec, pa jim kljub temu primanjkuje sredstev za popoldansko kavo. Kadar se delavstvo poteguje za zvišanje svojih skromnih mezd, pa baš ti gospodje zatrjujejo, da lahko pri nas 4-članska družina dobro izhaja z din 600 na mesec.

— Gospodje pomagajo nam, da ne bomo jugoslovanski delavci zaslužili samo toliko, kolikor potrebujemo za takozvani »Schweinfutter«, temveč, da bi si lahko privoščili namesto žganecv, krompirja in močnika, meso, beli kruh in morda še maslo, česar baje imajo vsega v izobilju delavci v sedanji Nemčiji. Toliko zaenkrat v odgovor tem po sili Nemcem, ki nas bi tako radi osrečili s fašizmom, katerega vso našo delovno ljudstvo proklinja. Krivce bomo ovadili tudi oblasti.

KRANJ

Velika delavska veselica. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« in podružnica SGRJ priveda v nedeljo, dne 10. julija pri Slavcu v Struževem, veliko delavsko veselico, na katero se vabi vse delavstvo in pa prijatelje delavskega pokreta. Začetek veselice ob 15. uri.

TRBOVLJE

Nogometna tekma. Za nedeljo, dne 10. t. m. je povabil SK »Amater« prvorazredno moštvo SK »Reka« iz Ljubljane. Gostje so zadnje čase dosegli odlične rezultate pri tekmah, ter obeta biti tekma zelo zanimiva. Vabimo športno publiko, da poseti to prireditve. Začetek ob 5. uri pop. na igrišču »Amaterja« s predtkmo.

ZAGORJE OB SAVI

Naročite knjige Cankarjeve družbe. Vabimo vse delavce in drugo občinstvo, da si naroči knjige Cankarjeve družbe pri poverjeniku s. Uletu Antonu st. vsaj do 15. t. m. Knjig se bo tiskalo samo toliko, kolikor bo prijavičnih naročnikov. Zato hitite, da ne boste ostale brez knjig, ki bodo letos posebno lepe.

LIBOJE PRI PETROVŠKJU

Tukajšnja »Vzajemnost« priredi dne 7. avgusta t. l. na vrtu gostilne Skoberne ob 3. uri popoldne veliki pevski koncert s pestrim sporedom. Vsa sosedna društva naprošamo, da na ta dan ne prireajo svojih prireditev in se pripravljajo za obilen obisk. Odbor.

Mariborsko delavstvo se spominja Prage

Gasljiva manifestacija za demokratično Čehoslovaško.

Mariborsko delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« je priredila v sredo zvečer v dvorani Ljudske univerze posrečeno spominsko svečanost k 60-letnemu jubileju čehoslovaškega socialdemokratičnega delavskega pokreta, ki je to zgodovinsko obletnico proslavil v Pragi v dneh od 2. do 7. junija t. l.

Poročali smo že, da se je tiste svečanosti udeležila tudi 40-članska delegacija iz Jugoslavije, medtem največ Slovencev, zlasti iz Maribora in vseh večjih industrijskih krajev, ki so se odpeljali v Prago s posebnim avtobusom.

Predsednik mariborske »Vzajemnosti« s. Josip Petejan je pred nabito polno dvorano Ljudske univerze otvoril svečanost z uvodnim govorom o namenu naše proslave ter nato podal prav izčrpno in lepo poročilo o poteku te ogromne slavnosti v Pragi.

S. Petejan je pri tem posegel tudi v zgodovino naših prijateljskih stikov s čehoslovaškim narodom ter povdaril glavne skupne naložbe in cilje, ki nas vežejo s Čehoslovaško. Zlasti je povdaril njeno demokratično ustavo, demokracijo vladanja, socialno politiko čehoslovaške, socialne čute in nazore voditeljev čehoslovaškega naroda z njegovimi predstavitelji, umrlim prezidentom Masarykom in sedanjim prezidentom dr. Benešem ter predstavniki čehoslovaške socialne demokracije, predsednikom s. Hamplom, predsednika senata s. Soukupom in drugimi.

Predavatelj je obžaloval, da mora proti svoji volji svoj referat čitati in vsled tega ne more dati duška vsem svojim čustvom in mislim, ki ga spremljajo ob spominih na sijajen sprejem jugoslovanske delegacije, začeni od meje do Prage in sodruženem gostoljubju, s katerim so čehoslovaški sodruzi, zlasti s. poslanec R. Tayerle in drugi, ves čas naravnost obsipavali jugoslovansko socialistično delegacijo. Govornik je končal svoj lep govor z izrazi največjih simpatij sedanji borbi Čehoslovaške za njeno neodvisnost in povdaril potrebo, da stojimo s tem demokratičnim narodom tesno ramo ob ramo in da se zlasti snidemo zopet v naši Pragi v čim večjem številu ob IV. Delavski olimpijadi leta 1940.

MARIBOR

Navdušenje za hitlerjanstvo med našimi pridobitniki krogi pojenjuje. Prve dni po priključitvi Avstrije k Nemčiji so bili poleg naših nemških purgarjev tudi nekateri Slovenci polni navdušenja za odrešitelje, ki so rešili Avstrijo propasti, bili so tudi takšni med njimi, ki so kar javno govorili, da bi tudi pri nas rabili take odrešitelje. Zlasti so se odlikovali nekateri slovenski gostilničarji v bližnji okolici mesta, ki so računali, da bodo odslej bivši Avstrijci še bolj pridno nosili marke k nam. Ker avtobusov z izletniki iz Avstrije par nedelj po priključitvi ni bilo, so se ti gostilničarji tolažili s tem, da so Avstrijci prezaposleni s svečanostmi, ki so se v tem času v Avstriji kar vrstili. Svečanosti so sedaj že minule, Avstrijcev pa ni od nikoder, zato je pri naših pridobitnikih navdušenje pojenjalo, slišali smo celo že od nekaterih kritikov, da vendar z odrešitelji ni tako, kakor so si oni prvotno predstavljali. Tako na praktičen način zdravijo odrešitelji naše oboževalce fašizma.

Zaupniški in članski sestanek Splošne delavske strokovne zveze v Mariboru se je vršil zadnjo nedeljo v društvenih prostorih. Poročali so ss. Kokol, Ulbl, in Vidovič o bodočih nalogah organizacije, o naraščajoči draginji ter o socialnih institucijah. S. Kokol je tudi podal kratko, a nazorno sliko o potovanju naših sodrugov na Česko.

Uslužbenci pekarnice Scherbaum so dobili leto prvi tridnevni plačani dopust, upamo, da bodo temu lepemu zgledu sledili tudi drugi pekovski mojstri.

Dela na regulaciji Glavnega trga so zadnje dni nekoliko oživela, vendar ne dovolj, da bi mogli biti s temi deli do Mariborskega tedna že gotovi. Edino Koroška cesta je do Tscheligija že tlakovana.

Marijin spomenik na Glavnem trgu prenavljajo. Vidi se pa, da je ta spomenik kamen spodtike pri regulačnih delih. Radi njega trg še vseeno ne bo raven, ampak bo ostala krog spomenika jama. Ne bi li bilo bolje prestaviti spomenik na kako drugo mesto, na primer na Rotovski trg ali pa v kot pred Tscheligijevo restavracijo, kjer bi imel dovolj prostora, ne bi oviral prometa in bi mel lepo stilsko ozadje?

CELJE

Misteriozen slučaj — tragedija delavke. Pod gornjim naslovom smo v številu 58 poročali, da leži v Petrovčah št. 6 nekdo deklet, bolna delavka brez zdravniške oskrbe. Gospod Apar Vinko, posestnik v Petrovčah št. 6, nam po svojem zastopniku g. dr. Jože Juhartu sporoča, da stanuje on na tej številki, da pa on ni imel v službi nobene tuje delovne moči, zlasti tudi ne v dopisu omenjenega dekleta in da vsled tega ni mogel biti mišljen on. — Naknadno smo se informirali, da je dopisnik res napačno označil hišno številko dotičnega posestnika in da torej res ni v nikakem oziru prizadet g. Vinko Apar iz Petrovč št. 6, ampak se je nahajala dotična delavka pri drugem posestniku, kar lojalno objavljamo, ker seveda nočemo delati nikomur krivice.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Navdušen aplavz polne dvorane je bil najboljši dokaz, da je tolmačil govornik čustva in ljubezen vsega mariborskega delavskega do čehoslovaškega naroda, njegovih sedanjih skrbi in borb.

Sledile so lepe in zanimive slike slavnostnega sprejema čehoslovaške socialdemokratične delavske stranke skozi Prago, v katerem so v slikovitih skupinah prikazali težko borbo čehoslovaških socialistov od njihovega prvega sestanka l. 1878 v Brevnovu pri Pragi, njen razvoj kljub preganjanju po avstrijskih ječah, kljub tisoč in tisoč kaznim z ječo za svobodo prepričanja in dela za socialni napredek.

Slike je tolmačil s. dr. Reisman in pokazal ob najznačilnejših dogodkih teh 60 let, kako je iz neznačilnih početkov zrastle ta srednjeevropska trdnjava demokracije, pred katero se je ob 60-letnici spoštljivo in s priznanjem sklonila milijonska Praga in vsa kulturna Evropa. Ko je na platnu zablestela slika prezidenta dr. Beneša, ki nepristransko čuva to edinstveno čehoslovaško demokracijo in socialno enakopravnost, je dvorana mahoma izbruhnila v frenetično plaskanje in klicanje:

»Živijo dr. Beneš, živeča čehoslovaška demokracija!«

Imponirale so daljnje slike iz vsakdanjega življenja proletarijata, ki so nazorno kazale njegovo težko delo, pa tudi odločno samozavest v sklenjeni organizaciji, ki je ustvarila temu delavstvu ogromne pridobitve, materijalne in kulturne, kot njegov višek pa »Ljudski dom« v Pragi s krasnim dnevaikom »Pravo li-du«, nebroj socialnih ustanov in mogočno gospodarsko ustanovo zadržno »Velonakupno družbo«, koje tisoče in tisoče članic, delavskih gospodinji, je korakalo v slikovitih gospodinjskih oblekah s košarami, v mogočnem sprevodu 150.000 sodrugov in sodružic.

Prizore iz sprejema je zaključil še ljubeč sprehod med lepotami Prage, stare in moderne in po njeni divni okolici in vzbudil pri vseh navzočih iskreno željo, da bi vsi čimprej videli to krasno mesto, če ne prej: gremo tja l. 1940. na IV. Delavsko Olimpijado.

Velika splošna železničarska veselica,

katera se radi slabega vremena dne 3. julija ni mogla v polnem obsegu vršiti, se bo ponovila v nedeljo, dne 10. julija s pričetkom ob 15. uri na igrišču SK železničar. Vsi vljudno vabljeni. Vstop prost.

Češki film »Ljudje na razpotju«, po znani Wernerjevi dramii »Na ledeni plošči«, se predvaja te dni v Grajskem kinu. Pokažimo kinopodjetnikom, da imajo pri nas tudi slovenski filmi dovolj gledalcev in da prav nič ne rabimo Ufinskih ekspozitur.

Kaj pa je z vhodom v Prešernovo ulico? Tistih par kvadratnih metrov, ki so menda na nje pozabili in iz katerih pasanti nanašajo na promenado pesek in blato, bi pa že lahko tudi tlakovali še pred Mariborskim tednom, sicer bo tam spet neznošen prah. Ali naj se nam pa vsaj pojasni, čemu je tisti košček blata rezerviran?

Naknadna zaprisega onih vojni obveznikov, ki iz kateregakoli vzroka še niso bili zapriseženi, se bo vršila dne 23. julija 1938 ob pol 11. uri v Gambrinovi dvorani.

Voščeno platno, namizni prtii pri Jakob Lah, Maribor

Policijska naredba za čas naborov. Na osnovi zakona o notranji upravi se radi preprečenja njančevanja in izgredevov po vojaških nabornikih v času od dne 19. do 21. julija t. l. prepovedano vsako točenje in prodajanje alkoholnih pijač nabornikom in njihovim spremljevalcem. Prestopi te naredbe se bodo strogo kaznovali.

Parkkoncert. V soboto od pol 21. ure do 22. ure koncert v mestnem parku. Igra godba žel. del. in usl. pod vodstvom kapelnika g. M. Schönherria.

Kdor je socialist, je član »Cankarjeve družbe«.

Kino Dom - Celje

9., 10., 11. julija: Zadnje potovanje sv. Margarete. — 12., 13., 14., 15., 16., 17. julija: Grofica Waldevski.

STUDENCI PRI MARIBORU

Vrtna veselica prvega godbenega društva tekstilnih delavcev in nameščencev se bo vršila v nedeljo, dne 10. julija t. l., s pričetkom ob 15. uri na vrtu gostilne Hartberger v Studencih. Tekstilni delavci, dokažite s polno udeležbo, da je to vaša godba. Pristrčno vabljeni vsi. Vstopnina prosta. — Odbor.

TEHARJE

Vrtna veselica pevškega društva »Slavec« je bila radi slabega vremena preložena na nedeljo, dne 10. julija t. l. Priporočamo se za obilen obisk. — Odbor.

Jan Hus

Dne 6. julija slavijo Češi obletnico smrti Jana Husa, ki je bil radi svoje nekompromisne pravicoljubnosti živ sežgan vsled obsodbe na cerkvenem zboru v Kostnici.

Čehoslovaška republika je proglasila ta dan kot državni praznik.

Jana Husa, sina revnih starišev, ki se je povzpelo do časti rektorja praške visoke šole, se spominja ves čehoslovaški narod, predvsem delavstvo, ki vidi rešitev v socializmu.

Jan Hus je bil pridigar, iz pridigarja se je razvil cerkveni reformator, iz univerzitetnega učitelja duhovni vodja Čehov.

Husova odločnost, njegov boj za pravni prepored naroda in duhovščine, njegova borba za pravicoljubnost je z njegovo mučeniško smrtjo vzvalovila celo Evropo in ustvarila pokret, ki je udaril celo preko meja Evrope in vtisnil Evropi novo lice.

Ravno v današnjih dneh, ko celi režimi dušijo v milijonskih državah vsako svobodo misli, žari tembolj podoba mučenika Jana Husa. Lahko bi bil preklical svoje nauke in si rešil življenje. Toda on je vedel, da je v pravici in ker je celo življenje učil resnico, ni mogel in ni hotel odstopiti. Rablji so ga zato povezali, postavili na grmado in ga upepeljili.

Hus je vedel, da o svobodi, volji in vesti ne gre samo pisati in govoriti, ampak da je treba za to najvišjo dobro človeštva tudi žrtev, onih najskrajnejših in najtežjih. Hus pa je zasejal tudi prvo seme jasne socialne boja s prav istim jedrom, kot ga ima socialna borba dandanes.

Okovan v tujini je Jan Hus pisal v ječi par dni pred smrtjo svoje poslovilno pismo češkemu narodu, gospodom in gopsem, bogatim in revnim ter jih opominjal, da bi spoštovali dobre duhovnike, da pa bi se tudi varovali slabih duhovnikov, o katerih je odrešenik rekel, da so v ovčji koži, toda v notranosti požrešni volkovi. Gospodo prosi, da bi ne izkoriščala ljudstva, obrtnike, da bi pošteno vršili svoje delo, učenjake visokih šol, naj dobro učijo svoje učence: »Tudi Vas prosim, da bi se med seboj ljubili, da ne bi pustili dobrih tlačit z nasiljem in vsakemu privoščili pravico.«

Ni čuda, da so ti Husovi nauki globoko odjeknili v narodu, ko so mu živega sežgali njegovega ljubljene pridigarja v bethlehemski kapelici, učitelja najvišje šole: Kot gorečo bakljico so nosili Husiti preko Evrope do plamenečo Husovo resnico in tudi položili temelje novi socialni in demokratični državi v Evropi.

V ogledalu

Domišljavost, ki ni utemeljena. »Slovenec: očita socialistom, da v Delavski zbornici zvezo združenih delavcev pritiskajo ob zid, kljub njeni moči in številu njenih članov. Ta domišljavost je že od sile.« »Zeleni« imajo v vsej Sloveniji vsega skupaj 6 obratnih zaupnikov. V plenum Delavske zbornice je bil izvoljen od ZZZ en nameščeneec, pa še ta je pozneje prestopil v — JNS. Res se je govorilo, da ima kaplan Križman v zeleni organizaciji vpisanih čez 900 delavcev, pri volitvah delavskih zaupnikov pa je dobil komaj 200 glasov. V Delavski zbornici je skupina socialističnih svobodnih strokovnih organizacij naimočnejša in ji zato pripada prva beseda. Vedno se pa upošteva tudi mnenje ostalih skupin. Kvečjemu bi se ji lahko ugovarjalo, da ZZZ preveč »carilja«. (Naše strokovne organizacije so že nešteto krat odločno zahtevale razpis volitev v Delavsko zbornico. Morda bi »Slovenec« lahko pri »zelenih« zvedel, zakaj še niso bile volitve razpisane.) — Kako pa pride ZZZ do tega, da ima pri OUZZ vso moč in da so vse ostale skupine, ki med delavci in nameščenci v Sloveniji res nekaj pomenijo, popolnoma izključene? Zakon o zavarovanju delavcev predvideva volitve. Naj bi se zakon enkrat izpolnil, da bi OUZZ dobil predstavnštvo, ki bi odgovarjalo možni posameznih delavskih skupin in tudi — ZZZ.

JESENICE

Izlet k slapu Peričniku priredi v nedeljo, dne 10. t. m. podružnica SMRJ na Jesenicah. — Odhod zjutraj ob 1/2. uri izpred Delavskega doma z godbo na čelu. Priave se sprejemajo v pisarni Saveza od 10. do 12. ure dop. in od 4. do 7. ure zvečer. Vlak stane v obe smeri din 5 za osebo. — Zanimanje je veliko, prijavite se še ostali.

Krajevna bratovska skladnica razglašá: Radi odsotnosti g. dr. Milana Čeha vrši zdravniško službo do nadaljnjega v ambulanti in v rajonu za družinske člane namesto njega g. dr. Avguštin Tancar.

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zv. vefilim »FINALE« z Lucie English in Hans Moserjem v glavni vlogi. Poleg tega predvajamo še Paramountov zvočni tehnik. — Sledi vefilim »Pesem zadnje dunajskega kočijaža«.

Širite naš list!

Chamberlain govori

Predsednik angleške vlade Chamberlain je konservativec in pristaš angleške tradicionalne politike. Vojne nima rad. Misli, kakor v obče angleška imperialistična gospoda, da je gospodarska politika, ki je navidez širokogrudna, najboljša vojna in nazadnje najboljša zmagaja brez velikega rizika in ne vzbujajo nejevolje v imperiju.

Z nekako resignacijo glede uspehov svetovne vojne je v Chateringu povedal nekaj prav značilnih besed o mednarodnem razvoju, ki postaja podoben norišnici.

Opozarjal je na vojni na Kitajskem in v Španiji. Gnus se loteva človeka, ko vidi, da tam trpe nedolžni ljudje največ. Odkar se človeštvo spominja, ni videlo podobne človeške neumnosti. — Velika Britanija in njeni zavezniki pa se že dvajset let hvalijo, kako so zmagali v svetovni vojni.

S temi izjavami je Chamberlain javno priznal, da je postala zmagaja velike antante le fikcija, ker zmagovalke niso vpoštevale potreb držav in skrbele za organizacijo pravičnega reda in razvoja po vojni.

Po tej izjavi resignacije je Chamberlain z ozirom na opozicijo proti njegovi politiki končno pozitivneje izjavil, ker je hotel potolažiti opozicijo in očrtati smer angleške mednarodne politike. Izjavil je:

»Mi smo se borili, da ohranimo demokracijo in da obdržimo vladanje pravice, ne pa sile. Če bo to vse zopet v nevarnosti in če bomo prepričani, da se vse to more braniti le z vojno, tedaj se bomo morali zopet boriti.«

Chamberlain je potem še našteval ogromne izgube v svetovni vojni, ki so zaustavile napredek razvoja. Take nove izgube mora vsakdo skušati preprečiti.

Chamberlain, da išče priliko, kako bi se končala vojna v Španiji. Sviri pa opozicijo, da vladi ne dela zaprek, ker to utegne zbujati v inozemstvu sum, da britski narod ni edin v želji, da se vojna konča na teritoriju, ne pa da se morda zaradi Španije prične nova evropska vojna.

Nadalje je Chamberlain govoril o oboroževanju in preskrbi z živili, češ, da mora Anglija biti povsem pripravljena, kar je že danes. Pojasnjeval je politiko nevmesavanja v špansko vojno in potapljanje angleških ladij po nacionalistih. Rekel je, da je vlada svarila plovne družbe na riziko, ki ga plovne družbe imajo. Te pa so le prevažale blago zaradi velikega dobička in vlada ni dolžna, da bi ščitila verižniške dobičke teh špekulantov.

Chamberlainove izjave so značilne. Najprej priznava, da so zmagovalci v svetovni vojni, ne le kot kapitalistična družba, ampak kot demokrati ali ljudje civilizacije iz lahkomišelnosti površnosti zaigrali zmagajo, ki bi bila lahko služila napredku civilizacije. Velika površnost zmagovalcev je spravila človeštvo v anarhične ekstreme duhovno, socialno pa v situacijo najkritičnejših razmer, iz katerih bi utegnila rešiti človeštvo le pozitivna politika odločne demokracije in kulturnega napredka. — V besedah Chamberlaina je opaziti nekaj teh misli, toda odločnosti ni in to je nevarno. Ob nadaljevanju te politike, ki je le besedna, le agitačna in psihološkega pomena, se utegne zgoditi, da bo preokret k pozitivnosti prekasen, moralna zmagaja pa na strani reakcije. Ni treba vojne, odločen nastop pa zadostuje, ker je svetovna demokracija v ogromni premoči.

PTUJ

»Tuje dete« na odru tukajšnje »Vzajemnosti«. Gostovanje pobreskih igralcev dne 2. t. m. je privabilo mnogo občinstva, ki je napolnilo dvorano in navdušeno aplavdiralo igralcem. So se pa tudi naši proletarski diletanti vzorno izkazali, posebno je ugajal samozavesten nastop Manje in njenega očeta, ki sta svoji vlogi dovršeno vršila. Prav tako gre polno priznanje za trud vsem ostalim. Širjenje proletarske kulture, ki je po nekod na višku, nas mora vzpodbujati k vztrajnemu delu, kajti kljub vsemu mi — vstajamo... Delavstvo naj si pa tudi zapomni one pridobitnike, ki naše prireditve bojkotirajo in niso naročniki »Delavske Politike«.

Izlet kolesarjev v Haloze v nedeljo, dne 3. t. m. je prav tako lepo uspel. Prihiteli so sodruzi in sodružice iz Pragerskega, Maribora in celo iz Ruš. Žal, da so vsled slabega vremena mnogi izostali. Vsi udeleženci in gostje pa so prebili ob zvokih tamburaške godbe in delavske pesmi pri s. Šegoli nekaj prijetnih ur in je le prehitro prišel čas odhoda. Poslovlili smo se s krepkim klicom »Družnost« in na svidenje.

S. Herzog, ki mu domovina ni mogla dati zaposlitve in kruha, odhaja v Francijo. Bil je dolgo vrsto let zaupnik v Petoviji in postal žrtev boja za pravice delavstva. Na poslovilnem večeru se je s. Šegula v imenu vseh številnih znancev in prijateljev v ganljivih besedah poslovil od odhajajočega sodruža in se mu zahvalil za požrtvovalno delo, pri čemur je izrazil željo, da bi skoraj prišel čas, ko se bo s. Herzog zopet lahko povrnil med nas. Tudi ostali funkcionarji delavskih organizacij so se zahvalili s. Herzogu za njegovo delovanje v delavskem pokretu in mu želeli v njegovi novi domovini vse najboljšo. Vidno ganjen, se je s. Herzog vsem prisrčno zahvalil in poudaril, da bo vedno ostal zvest idealom delavskega razreda. Odhajajočemu s. Herzogu, kakor tudi njegovi ženi, ki odhaja začasno v CSR, želimo srečno pot in kličemo na veselo svidenje. Bos.

RUŠE

Važno predavanje se bo vršilo v nedeljo, dne 10. t. m. v gostilni Magdič s pričetkom ob 9. uri. Predaval bo g. dr. Gaberšek o gospodarskem položaju delavca in kmeta v Nemčiji. — Kmetje in delavci, udeležite se polnoštevlnega tega predavanja.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zašlužek. Dopisi: Anos, Maribor, Orožnova 6.

Strešno lepenko,

asfalt, in lesni cement za izoliranje proti mokrotli, apno in cement, ne dobite nikjer ceneje kakor pri firmi

Andrašič - Maribor

B. RANGUS - KRANJ

zlatar in
juvelir
Sodni
cenilec

Velika zaloga zlatnine, ur, jedilnega orodja, kristala, optike itd. Zahtevajte brezplačni cenik!

Svetovna trgovina peša

Znak bližajoče se gospodarske krize?

Svetovna trgovina, kakor pravijo nemška statistična poročila, občutno nazaduje.

V letošnjem prvem tromesečju je v primeri z isto dobo lanskega leta nazadovala po vrednosti za 13, po količini blaga pa za 12 odstotkov.

Avtarkija posameznih držav, oboroževalna tekma in mednarodna politična nervoznost, ki jo povzročajo politični špekulanti, so mnoge krive, da se mednarodno sodelovanje narodov ne more urediti smotreno.

SUZOR je dovolil nova posojila in sicer: din 10.000.000 za zgraditev sanatorija za tuberkulozne v bližini Niša, din 10.000.000 za gradnjo sanatorija na Avali, din 10.000.000 s 30-letno amortizacijo za elektrifikacijo Savske banovine, din 25.000.000 zagrebški mestni občini, din 43.000.000 banski upravi v Ljubljani za gradnjo bolnice v Sloveniji.

Vabilo na

IZREDNI OBČNI ZBOR

Gospodarskega društva, r. z. z. o. z. na Pobrežju pri Mariboru,

ki se bo vršil dne 17. julija 1938 ob 10. uri dop. v gostilni Ramšak (Voller) v Košakih pri Mariboru.

Dnevni red:

1. Izpremeba pravil v smislu določb novega združnega zakona; 2. volitev načelstva in nadzorstva; 3. razno.

Ako občni zbor ob napovedani uri ne bi bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje na istem mestu ter z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih članov.

Upravni odbor.

Okovi za stavbe,

kakor vso železino, žičniki, trstje, železo za beton in nosilce, kupite najugodnejše pri firmi

Andrašič - Maribor

Ustanovljeno l. 1871.

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO DELAVCEV V MARIBORU

reg. zadruga z omejeno zavezo

Račun pri Poštni hranilnici št. 13.143

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi.

Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. — Zadrugi delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure

SV. LOVRENC NA POHORJU

Kovinarsko zborovanje. V nedeljo, dne 10. julija t. l., s pričetkom ob 9. uri dopoldne, se bo vršilo v gostilni Novak zborovanje, ki ga sklicuje tukajšnja podružnica SMRJ, na katerem bo podano poročilo o poteku mezdne razprave. Pridite vsi!

Mezdno gibanje. Dne 4. julija t. l. se je vršilo mezdno pogajanje med tovarno kos in srpov Henrik Kieffer, d. z. o. z. in strokovnimi organizacijami SMRJ in ZZZ. — Za podjetje je bil navzoč g. dr. Maiks, Zvezo industrijev je zastopal g. dr. Golja, SMRJ oblastni tajnik s. Šovljanski, ZZZ gg. Višner in Vrenčur, Delavsko zbornico s. Čeh in obratna zaupnika ss. Slatinek in Pernausel. K predloženemu osnutku dodatka h kolektivni pogodbi Saveza metalških radnika Jugoslavije je predložila ZZZ svoje posebne predloge. Delavstvo je v tem podjetju po večini organizirano v SMRJ, ki je torej edini pravi predstavnik delavstva. SMRJ je staval podjetju razne predloge za zboljšanje mezd in drugih perečih delavskih vprašani. Po triurni razpravi je delavstvo doseglo 10 odst. poviška dosedanje meзде. Podjetje se je nadalje obvezalo izvajati socialno zakonodajo, zlasti tudi §§e 219 (boleznina), 220 (izstavitve), 221 (orožne vaje) obrtnega zakona. Ker ima delavstvo mesečno plačo, prejema tudi mezdo za praznike. Če pa želi delavstvo praznovati ob praznikih, ko se sicer obratuje, lahko delo nadoknadi med tednom. Za delo ob nedeljah plača podjetje 100% povišek itd. Ta sporazum velja kot dodatek in spolnitev kolektivne pogodbe, ki je bila sklenjena l. 1937. in ostane v veljavi do 30. junija 1939. V tem boju za zboljšanje mezd in delovnih pogojev kovinarskega delavstva v Sv. Lovrencu na Pohorju, se je zopet izkazalo, da je SMRJ preizkušena organizacija, ki ne poskuša pridobiti članov na ta način, da bi stavila pri mezdni gibanjih zahteve, ki jih ne more doseči. — »Zeleni« so skušali prekositi s svojimi zahtevami, namesto, da bi si bili poslužili vpliva, ki ga baje imajo pri podjetju, da bi bili zastopniki podjetja pristali vsaj na 20 odst. povišanje mezd delavstva, kakor so to predlagali zastopniki SMRJ. Radi draginje, ki je v zadnjem času silno narasla, so bile zahteve delavstva po zvišanju mezd gotovo upravičene. Delavstvo pa naj se zaveda, da bo lahko uspešno branilo

Vodja madžarskih fašistov obsojen na 3 leta zapora

Državno sodišče v Budimpešti je te dni obsodilo vodjo madžarskih fašistov majorja Szalasa na 3 leta zapora in 5 let izgube državljskih pravic. Major Szalasi je bil takoj aretiran in odpeljan v ječo. — Szalasi je fašistično gibanje je stremelo za odpravo parlamenta in uvedbo diktature.

Roosevelt je pameten človek. Ljubljanski klerikalni list je s slastjo povedal, da se je predsednik Zedinjenih držav Roosevelt izrekel proti starim strankam, češ, da razlike med njimi niso več bistvene in da bodo stranke izgubile ves pomen. — Ta izjava res prav »pašee« na razmere pri nas. Strankarji in stranke se kar selijo in preseljujejo iz stranke v stranko — po konjunkturi in menjajo tudi programe, če jih kaj imajo. O teh ljudeh ima Roosevelt prav. Toda ta proces se vrši le v meščanskopodjetniških strankah, ki so v bistvu res enotne, imajo skupen interes. Za socialiste pa to ne more veljati, ker imajo res svoj program.

Zakaj so uvedli v Italiji enoten kruh, ki je mešan s koruzo, rižem itd.? Tako pravijo: Hoteli smo odpraviti razredne razlike, pa smo uvedli enoten kruh, ki je glavna hrana. — Besede so lepe. Marsikdo jim bo veroval. — Ostale pa bodo razredne razlike, ...

svoje pravice, če bo solidarno in organizirano le v eni in to v svobodni strokovni organizaciji.

Delavski pravni svetovalec

Zdravljenje pri OUZD (Zagorje)

Vprašanje: Moj mož je upokojenec Pokojniškega zavoda, jaz pa sem zavarovana pri OUZD. Ali ima moja hčerka, ki sem jo morala radi nezgode oddati v bolnico, pravico do brezplačne zdravniške pomoči in drugih dajatev OUZD, jaz pa pravico do potnine, ker sem jo morala v bolnico spremiti?

Odgovor: Po našem mnenju bo moral OUZD dati hčerki vse one dajatve, do katerih so upravičeni rodbinski člani zavarovancev, kateri žive z njimi v skupnem gospodinjstvu. Vam bo priznal potnino, ako dokažete, da je bilo potrebno, da spremito hčerko v bolnico.

Avtomobilska nezgoda (Laško)

Vprašanje: Moj sin se je ponesrečil, ker se je vanj zadel avtomobil. Ali moram čakati radi odškodninske tožbe na izid kazenskega postopanja ali pa lahko vložim tožbo takoj?

Odgovor: Vaš sin odnoso Vi, če je Vaš sin še nedoleten, lahko vložite tožbo za odškodnino tudi takoj. Če vložite tožbo v 6 mesecih, lahko tožite skupno lastnika avtomobila in šoferja.

Račun mizarja (Sv. Pavel)

Vprašanje: Sestro, v katere hiše stanujem, sva se dogovorila, da bom jaz plačal vsa mizarška dela za njeno hišo, zato pa mi bo sestra dajala brezplačno stanovanje. Pri mizarju sem dela tudi naročil in se z njim dogovoril, da mu bom odplačeval v obrokih. Nekaj sem tudi že odplačal. Sedaj pa naenkrat zahteva mizar celotno plačilo od moje sestre, dasiravno delo v

celoti niti še ni izvršeno. Ali je k temu upravičen?

Odgovor: Če ste Vi naročili pri mizarju vsa dela in se z mizarjem dogovorili, da mu boste odplačevali v obrokih, ne more mizar terjati Vaše sestre, dokler se Vi obrokov točno držite. Če pa bi Vi prenehali plačevati, bi lahko mizar zahteval plačilo od Vaše sestre, ker je hiša njena. Vendar tudi v tem slučaju ne more zahtevati plačila za vso delo, dokler ni delo v celoti izvršeno, ampak le za že izvršena dela.

Nadure trgovske pomočnice (Hrastnik)

Vprašanje: Moja zaročenka je bila uslužbena kot trgovska pomočnica in je morala delati vsak dan od 6. do 12. ter od 1. do 8. ure popoldne, nato pa še po večerih do 10. ure zvečer. Ali ima pravico iztožiti nadure?

Odgovor: Redni delovni čas za trgovske pomočnike znaša največ 10 ur na dan in je šteti vse nadaljnje delo za prekočasno delo, ki se mora vsekakor plačati s 50 odst. poviškom. Ta povišek se določi na podlagi temeljne urne meзде, ki se izračuna na ta način, da se deli celotna mesečna plača, obstoječa iz denarnih prejemkov in denarne vrednosti morebitnih dajatev v naravi, najprej s povprečnim številom delavnikov na mesec, t. j. 25, nato pa s številom rednih delovnih ur, t. j. 10. Temeljna meзде za nadurno delo bi šla Vaši zaročenki le v primeru, če se je službena pogodba glasila samo na 10 ur dnevno, 50 odst. povišek pa ji pripada v vsakem slučaju.

Razglas o licitaciji.

Občina Koroška Bela razpisuje za oddajo gradbenih del za gradnjo šole na Koroški Beli

II. javno pisмено ponudbeno licitacijo

na dan 16. julija 1938 ob 10. uri dopoldan v občinskem uradu na Koroški Beli.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na odobreni uradni proračun, ki znaša:

za 1. skupino del t. s. težaška, betonska, zidarska, zemeljska, železobetonska in krovna dela Din 804.865-09

za 2. skupino del t. s. tesarska dela Din 87.006-60

Predpisana kavicija znaša:

1. za domače ponudnike 5%
2. za inozemske ponudnike 10% od proračunskega zneska

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglašega o licitaciji na razglasni deski tehničnega oddelka kraljevske banske uprave, okrajnega glavarstva v Kranju in v Radovljici in na občini Koroška Bela.

Štev. 1470/2.

Občina Koroška Bela, dne 4. julija 1938.